

DOCTORAT EN EDUCACIÓ A LA UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS. TESIS LLEGIDES DURANT EL CURS 2022-2023

Albert Cabellos Vidal

RESUM

Entre octubre de 2022 i juliol de 2023 es varen finalitzar vuit tesis doctorals del programa de Doctorat en Educació de la Universitat de les Illes Balears. Totes es varen llegir entre l'octubre de 2022 i juliol de 2023 i, per tant, els i les autores obtingueren el títol de doctor o doctora. Set de les vuit tesis llegides comparteixen l'àmbit formatiu com a context d'anàlisi; no obstant això, els plantejaments són ben diversos entre si. D'altra banda, una tesi posa el focus en l'atenció primerenca i la importància de la família com a agent educatiu.

RESUMEN

Entre octubre de 2022 y julio de 2023 se finalizaron ocho tesis doctorales del programa de Doctorado en Educación de la Universidad de las Illes Balears. Todas se leyeron entre octubre de 2022 y julio de 2023 y, por tanto, los autores y las autoras obtuvieron el título de doctor o doctora. Siete de las ocho tesis leídas comparten el ámbito formativo como contexto de análisis; sin embargo, los planteamientos son bien diversos entre sí. Por otro lado, una tesis pone el foco en la Atención Temprana y la importancia de la familia como agente educativo.

1. INTRODUCCIÓ

Durant el curs 2022-2023 s'han llegit un total de vuit tesis doctorals del programa de Doctorat en Educació de la Universitat de les Illes Balears (UIB). Tres d'aquestes es varen defensar durant el primer quadrimestre i les altres cinc durant el segon: al 2022, dues es varen llegir a l'octubre i una al desembre; al 2023, entre gener i febrer, dues, i al juliol es llegiren les tres restants.

Pel que fa a les vuit persones que han aconseguit el títol de doctora o doctor durant aquest curs, quatre han estat dones i quatre homes: Sara Bagur Pons, Nathalie Lietchi García, Silvia María San Miguel Navarro i Sara López Roca; i Bartolomé Pizà Mir, Mario Valera Pozo, César Llorente López i Martí Xavier Bennàsser Torrandell.

Quant a les direccions de les vuit tesis doctorals, són un total de quinze doctors i doctores que les han codirigit. En aquest cas, predominen els homes (11) per damunt de les dones (4). Totes les direccions, a excepció d'una, provenen de la UIB. La direcció externa prové de la Universitat Politècnica de València (UPV). Quant a les categories dels directors i directores, destaquen els i les titulars d'universitat amb set, un d'ells el professor de la UPV. En segon lloc hi ha quatre catedràtics i una catedràtica d'universitat. Finalment, una de les directores és professora associada. El departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació és el que més representació de personal docent i investigador aporta a les direccions, amb set; seguit del de Pedagogia i Didàctiques Específiques, amb

quatre. Els departaments de Psicologia, d'Infermeria i Fisioteràpia, d'Economia de l'Empresa i el d'Estadística i Investigació Operativa (UPV) aporten una persona a les direccions.

Els doctors Jaume Sureda Negre, Josep Vidal Conti, Miquel Oliver Trobat, Pere Palou Sampol i la doctora Maria Rosa Rosselló Ramon han codirigit cadascú dues de les vuit tesis doctorals que s'han finalitzat el curs 2022-2023. Jaume Sureda i Miquel Oliver han compartit codirecció a les dues. En una d'aquestes va participar en la direcció Alberto Sesé i, en l'altra, Francisco Batle. Pere Palou i Josep Vidal també han codirigit junts dues tesis finalitzades amb èxit, ambdues llegides al juliol de 2023. En una d'aquestes s'ha compartit la codirecció amb el professor de la UPV, Manuel Zarzo. Pel que fa a les dues tesis dirigides per Maria Rosa Rosselló, en una ha compartit codirecció amb Sebastià Verger i Berta Paz; a l'altra amb Juan Jorge Muntaner.

A la taula 1 es pot veure, per ordre de data de lectura, la relació entre l'autoria de les tesis i les direccions.

TAULA 1. Relació entre els autors i les autores i les direccions de les tesis doctorals del programa de Doctorat en Educació de la Universitat de les Illes Balears llegides el curs 2022-2023

Autor/a de la tesi doctoral		
Autor/a de la tesi doctoral	Direcció de la tesi doctoral	Data de lectura
Dra. Sara Bagur Pons	Dr. Sebastià Verger Gelabert Dra. Maria Rosa Rosselló Ramon Dra. Berta Paz Lourido	3-10-2022
Dra. Nathalie Lietchi García	Dr. Jaume Sureda Negre Dr. Miquel F. Oliver Trobat Dr. Alberto J. Sesé Abad	14-10-2022
Dr. Bartolomé Pizà Mir	Dr. Pere Antoni Borràs Rotger Dra. Olalla García Talbo	12-12-2022
Dr. Mario Valera Pozo	Dra. Eva María Aguilar Mediavilla Dr. Daniel Adrover Roig	26-1-2023
Dr. César Llorente López	Dr. Miquel F. Oliver Trobat Dr. Jaume Sureda Negre Dr. Francisco J. Batle Lorente	8-2-2023
Dra. Sílvia María San Miguel Navarro	Dr. Josep Vidal Conti Dr. Pere Palou Sampol Dr. Manuel Zarzo Castelló (UPV)	6-7-2023
Dr. Martí Xavier Bennàsser Torrandell	Dr. Pere Palou Sampol Dr. Josep Vidal Conti	17-7-2023
Dra. Nuria López Roca	Dra. Maria Rosa Rosselló Ramon Dr. Juan Jorge Muntaner Guasp	20-7-2023

2. BREU RECALL DE LES TESIS DOCTORALS LLEGIDES DURANT EL CURS 2022-2023

Set de les vuit tesis finalitzades durant aquest curs al programa de Doctorat en Educació tenen l'àmbit formatiu com a element comú. No obstant això, tant els nivells acadèmics de la formació, com els contextos o els subjectes d'estudi implicats varien. D'altra banda, una de les tesis se centra en l'atenció primerenca en infants de 0 a 6 anys com a àmbit d'actuació i la família i els i les professionals com a agents educatius.

A continuació es presenten els resums de les tesis doctorals llegides el curs 2022-2023 per ordre de lectura.

Modelos de intervención en Atención Temprana: Perspectivas de profesionales y familias

Dra. Sara Bagur Pons

La tesi doctoral de la doctora Bagur (2022) posa l'atenció en la intervenció duta a terme en els Serveis de Desenvolupament Infantil i Atenció Primerenca (SDIAP) i la influència de diferents factors familiars durant la fase d'acollida al servei, moment en el qual s'estableixen les metes a assolir durant la intervenció.

L'objectiu de la investigació de Bagur és, precisament, conèixer si aspectes com les habilitats familiars, l'apoderament de la família, la salut general o l'estat emocional dels membres durant la fase d'acollida als SDIAP té impacte en el desenvolupament de l'infant.

A partir d'una metodologia mixta integrativa i amb un disseny no experimental, l'estudi presenta una mostra de 135 familiars per a l'anàlisi quantitativa i 30 familiars i 5 professionals per a la qualitativa. Els instruments i les tècniques de recollida de dades són, per una banda, qüestionaris validats i, per l'altra, entrevistes semiestructurades i grups de discussió.

Els resultats de la investigació mostren com les habilitats parentals influeixen en la capacitat d'apoderament de la família i, al mateix temps, s'observa que quan millora aquest poderament, també ho fan altres habilitats i competències familiars. No obstant això, també s'observa que la discapacitat en els fills i les filles afecta en la salut mental dels progenitors i que tant aquesta com la salut física tenen un impacte en el mateix desenvolupament infantil.

Bagur conclou indicant la importància de parar atenció en les variables familiars abans d'iniciar el procés d'intervenció en l'atenció primerenca, atès el seu impacte en tot el transcurs de l'actuació; a més de donar un major pes tant social com polític al servei, que permeti accedir-hi a tothom que ho requereixi.

Gestión del Talento Docente en España: una herramienta de medición

Dra. Nathalie Lietchi García

El personal docent és, dins la societat, una peça clau per al desenvolupament tant acadèmic com social de l'alumnat. Que els centres educatius sàpiguen gestionar el talent dels i les mestres és fonamental per millorar el seu benestar i, per tant, perquè la seva feina sigui més eficaç.

El treball realitzat per la doctora Lietchi (2022) té l'objectiu de «desenvolupar i validar una nova eina psicomètrica sobre la GTD [Gestió del Talent Docent]: el Test per a l'Avaluació de la GTD (TEGTD)».

A partir d'un mostreig intencional, Lietchi compta amb una mostra de 502 centres educatius, els quals divideix, de manera aleatòria, en dues submostres independents per fer diferents proves. Els resultats obtinguts per a la validació de l'instrument mostren que es tracta d'una eina fiable i vàlida.

Lietchi conclou que disposar d'un instrument com el TEGTD permet als centres educatius millorar la GTD, detectant aquells aspectes que no funcionen, millorar el rendiment i, per tant, millorar la satisfacció dels i les professionals i l'acció educativa amb l'alumnat.

Destrezas científico-matemáticas de los docentes en formación: Estado y oportunidades

Dr. Bartolomé Pizà Mir

Tenint en compte que, d'aquí uns anys, les persones que s'estan formant per ser mestres tendran una tasca fonamental dins els centres educatius, el doctor Pizà (2022) es planteja quin nivell científicomatemàtic presenten.

La tesi parteix de tres nivells d'anàlisi: 1) estudi dels textos curriculars de la LOGSE i la LOMCE; 2) estudi de les habilitats acadèmiques i l'oferta acadèmica d'aprenentatge continu, posttitulació; i 3) estudi de la incorporació del descans actiu com a mètode per millorar l'atenció i la concentració. Així mateix, al primer eix s'analitza la possibilitat de dissenyar eines d'avaluació a partir de la taxonomia revisada de Bloom.

Els resultats que presenta Pizà mostren que els i les docents en formació tenen nivells baixos en destreses científicomatemàtiques, que hi ha una reducció en la formació contínua i que l'activitat física, com a descans actiu, durant l'horari lectiu millora la concentració i l'atenció de l'alumnat.

Pizà conclou exposant l'eficàcia de la taxonomia revisada de Bloom com a instrument per dissenyar el currículum educatiu així com a eina d'avaluació. Així mateix, el replantejament dels plans d'estudis, incorporant el descans actiu, podria beneficiar les habilitats i competències de l'alumnat, millorant així l'exercici docent futur.

Acoso escolar asociado al lenguaje: Indicadores y predictores

Dr. Mario Valera Pozo

L'assetjament escolar és un tipus de violència que pateixen molts infants i adolescents durant la seva etapa educativa. Quan el jovent, a més, presenta algun característica que el diferencia de la resta, el risc és més elevat.

La tesi del doctor Valera (2023) se centra, precisament, en la relació existent entre les dificultats de llenguatge de l'alumnat i les possibilitats de ser víctima d'assetjament escolar. Així mateix, també es planteja quines altres variables poden estar associades a aquesta relació.

A la seva investigació, Valera analitza tres mostres (dues de longitudinals d'alumnat d'entre 10 i 12 anys i una mostra de persones adultes) en què es comprova que la mostra amb dificultats de llenguatge presenta majors problemes tant d'ajustament escolar com d'habilitats socials o emocionals, així com un major risc de patir assetjament escolar, que la mostra de control. Es comprova també que la implicació de la família en el procés educatiu dels i les joves atenua el risc de presentar dificultats socioemocionals.

Valera conclou amb la necessitat de fomentar les habilitats socials i de regulació emocional, el suport social o la implicació de les famílies, tenint una especial atenció entre el jovent amb dificultats de llenguatge.

Claves para entender cómo emprender

Dr. César Llorente López

Quins són els factors clau a l'hora d'emprendre? Als programes d'emprenedoria s'explica allò que fa que un projecte empresarial funcioni? Què pensen, les persones emprenedores, que permet desenvolupar projectes empresarials d'èxit? Aquestes preguntes se les planteja el doctor Llorente (2023) a la seva tesi doctoral.

A partir de la revisió de la literatura, de l'anàlisi dels continguts dels programes d'emprenedoria i d'entrevistes amb persones emprenedores de diferents nivells (des de les més novelles a les més consolidades), Valera mostra que tant les persones emprenedores amb llarg recorregut com el que s'exposa a la literatura coincideixen a remarcar els factors personals i emocionals (autoconeixement, motivacions, autoeficàcia, etc.) com a elements clau a l'hora d'iniciar un projecte d'emprenedoria. No obstant això, s'observa com els programes destinats a l'aprenentatge d'aquest procés posen major valor en continguts de caràcter més tècnic.

Així, Valera conclou la seva tesi fent èmfasi en la necessitat de posar el focus en els factors personals i emocionals, presentant un conjunt de recomanacions dirigides a millorar l'eficàcia dels programes d'emprenedoria.

Intervenció per a la prevenció del mal d'esquena en estudiants del cicle formatiu de Tècnic Superior en Animació d'Activitats Físiques i Esportives

Silvia María San Miguel Navarro

La tesi de la doctora San Miguel (2023) es proposa determinar el grau d'influència que té la participació en un Programa d'Activitat Física Saludable Individualitzat i Cooperatiu (PAFSIC) en la millora de la presa de decisions sobre la sistemàtica emprada durant la pràctica d'activitats físiques esportives, així com en l'adquisició de la metodologia pedagògica requerida als entorns docents d'aquesta àrea de coneixement.

San Miguel compta amb una mostra de 40 subjectes, 18 en grup experimental i 22 en grup control. El grup experimental es compon per alumnat d'entre 17 i 21 anys del cicle formatiu de grau superior en Animació d'Activitats Fisicoesportives. A partir de la resposta d'un qüestionari validat de 31 ítems s'extreu informació sobre coneixements, creences i decisions sobre la salut i la sistemàtica emprada per la mostra.

Els resultats indiquen que la implementació d'una sistemàtica de l'exercici físic esportiu adequat té una influència positiva en la preservació de la salut general i concretament de la salut de l'esquena.

Aplicació del model socioecològic per identificar variables associades a l'activitat física i predictores de l'expedient acadèmic en adolescents

Martí Xavier Bennàsser Torrandell

El doctor Bennàsser (2023) planteja com a tema central de la seva tesi doctoral la relació entre l'activitat física i el rendiment acadèmic. L'objectiu de la investigació és aplicar un model multifactorial que permeti distingir aquelles variables que poden associar-se a l'activitat física de l'alumnat adolescent amb els resultats dels seus expedients acadèmics.

La mostra de la recerca de Bennàsser consta de 2.399 persones, amb un equilibri per sexes. La recollida de dades es va fer a través d'un qüestionari d'hàbits de pràctica esportiva, la prova física Course Navette per estimar el Volum Màxim d'Oxigen (VO₂ màx.) i els expedients acadèmics facilitats pels centres educatius.

Els resultats indiquen que els i les joves que fan activitat física tenen millors expedients acadèmics. Els factors que afavoreixen aquesta pràctica són ser al·lota, tenir un major VO₂ màx., les famílies que fomenten l'activitat física, un menor temps dedicat a les pantalles o la formació acadèmica dels progenitors, entre d'altres.

De menor infractor a alumno con éxito: El proceso de éxito educativo. Un estudio de casos

Nuria López Roca

Un menor infractor pot fer un bon procés escolar i arribar a l'èxit acadèmic? A la seva investigació, la doctora López (2023) es planteja aquest dilema i el resol endinsant-se en l'estudi de tres casos concrets.

Així, López, a partir de l'estudi de casos, el disseny i l'execució d'una intervenció amb tres alumnes, mostra com l'èxit en el seu procés escolar i formatiu pot actuar com a factor de protecció en la reinserció social d'aquests joves.

A partir d'una metodologia qualitativa, se cerca descriure el procés de canvi de l'alumnat amb mesures judicials en règim tancat cap a l'èxit acadèmic.

3. CLOENDA

Durant el curs 2022-2023 s'han pogut concloure un total de vuit tesis doctorals en el programa en Educació de la UIB. Totes han finalitzat completament el procés amb la seva lectura i amb l'obtenció del títol de doctor o doctora.

En la breu anàlisi que aquí es presenta s'ha pogut observar, una vegada més, que la investigació en l'àmbit educatiu és tan àmplia com es pugui imaginar. Les perspectives, els plantejaments teòrics, les metodologies o els agents educatius implicats en les tesis presentades són tan variades que permeten entendre la investigació educativa des de la multidisciplinarietat que li és pròpia.

REFERÈNCIES

Bagur, S. (2022). «Modelos de Atención Temprana: Perspectivas de profesionales y familias». [Tesi doctoral no publicada.] Universitat de les Illes Balears.

Bennàsser, M. X. (2023). «Aplicació del model socioecològic per identificar variables associades a l'activitat física i predictores de l'expedient acadèmic en adolescents». [Tesi doctoral no publicada.] Universitat de les Illes Balears

Lietchi, N. (2022). «Gestión del Talento Docente en España: una herramienta de medición» [Tesi doctoral no publicada.] Universitat de les Illes Balears.

Llorente, C. (2023). «Claves para entender cómo emprender». [Tesi doctoral no publicada.] Universitat de les Illes Balears.

López, N. (2023). «De menor infractor a alumno con éxito: El proceso de éxito educativo. Un estudio de casos». [Tesi doctoral no publicada.] Universitat de les Illes Balears.

Pizà, B. (2022). «Destrezas científico-matemáticas de los docentes en formación: Estado y oportunidades». [Tesi doctoral no publicada.] Universitat de les Illes Balears.

San Miguel, S. M. (2023). «Intervenció per a la prevenció del mal d'esquena en estudiants del cicle formatiu de Tècnic Superior en Animació d'Activitats Físiques i Esportives». [Tesi doctoral no publicada.] Universitat de les Illes Balears.

Valera, M. (2023). «Acoso escolar asociado al lenguaje: Indicadores y predictores». [Tesi doctoral no publicada.] Universitat de les Illes Balears.